

Процедура закупівлі у разі подання скарги автоматично не призупиняється, але до прийняття органом оскарження рішення по суті не можна укласти договір. Розгляд скарги триває протягом 15 календарних днів. У разі відкликання скарги до винесення рішення по суті учаснику повертається 90 % коштів плати за неї.

До органу контролю за публічними закупівлями також відноситься й Відомство захисту конкуренції та прав споживачів, яке проводить розслідування щодо наявності змов на тендерах. Згідно з польським кримінальним законодавством тендерна змова є злочином, за який передбачена відповідальність до 3 років позбавлення волі. За ненадання інформації до Відомства на його запит та інші порушення, встановлені законодавством, стягується штраф в достатньо великих розмірах (до 50 млн. євро).

Ольга Кириленко

д-р екон. наук, професор

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ БЮДЖЕТІВ УЧАСТІ

Однією з форм залучення громадян у бюджетний процес на місцевому рівні, а, саме, визначення напрямків використання коштів місцевого бюджету відповідно до потреб громади, є «партисипаторне бюджетування», яке реалізується шляхом складання бюджетів участі. Бюджет участі, або громадський бюджет – це всесвітньо визнаний ефективний інструмент учасницького врядування; формується у видатковій частині бюджету; включає видатки, які спрямовуються на фінансування проєктів, що запропоновані членами територіальної громади. Як правило, для бюджету участі виділяється до 1% запланованих бюджетних видатків.

Багаторічний зарубіжний досвід формування бюджетів участі підтвердив позитивні ефекти, спричинені використанням цього інструменту, які полягають у кращому задоволенні потреб громади, налагодженні більш тісних зв'язків населення і органів влади, забезпеченню більшої прозорості у використанні публічних коштів, зміцненні довіри до місцевої влади, розвитку форм громадської участі у бюджетному процесі.

В Україні складання бюджетів участі набуло поширення лише з 2015 року, головним чином в обласних центрах. Проте, навіть такий нетривалий досвід учасницького бюджетування продемонстрував як громадянам, так і представникам місцевої влади очевидні позитивні наслідки. Чи не найголовнішим позитивним ефектом складання бюджетів участі є посилення громадської активності, зміцнення взаємодії членів територіальних громад і органів місцевого самоврядування, зростання рівня розуміння громадянами існуючих місцевих проблем та залучення до їхнього вирішення. Слід зазначити, що відбувається урізноманітнення форм громадської участі та інструментів, які

при цьому використовуються. Мова йде про громадські і, зокрема, бюджетні слухання; звітування розпорядників бюджетних коштів та участь у них громадян; регулярне висвітлення у місцевих засобах масової інформації фінансових і в т. ч. бюджетних питань; представлення в доступній формі інформації про місцевий бюджет (Бюджет для громадян); залучення громадян до роботи в дорадчих та консультативних органах; проведення соціологічних досліджень, опитувань та анкетувань та ін.

Основні організаційні питання, пов'язані із функціонуванням бюджету участі, принципово не відрізняються в регіональному розрізі; розглянемо їх на прикладі Тернопільської міської територіальної громади. Так, згідно затвердженого Положення [1], за рахунок коштів громадського бюджету фінансуються проекти жителів громади, реалізація яких можлива впродовж одного бюджетного року. Загальний обсяг громадського бюджету на один бюджетний рік становить 1% обсягу власних доходів загального фонду міського бюджету за мінусом 10% що направляються на реалізацію проектів Шкільного бюджету. На малі проекти (від 1000 до 500 000 грн) виділяється 30% загального обсягу громадського бюджету. На великі проекти (від 500 000 до 2 000 000 грн) виділяється 70% загального обсягу громадського бюджету.

Встановлено вимогу, що проекти повинні бути спрямовані на покращення інфраструктури громади (вулиць, парків, доріг, спортивних чи дитячих майданчиків, територій шкіл, медичних закладів, тощо). Якщо реалізація проекту передбачає використання земельної ділянки, вона повинна бути і власності громади та не перебувати у власності/користуванні фізичної та/або юридичної особи (окрім ОСББ). Результат проекту має бути загальнодоступними та безкоштовним для всіх жителів громади.

Для організації виконання громадського бюджету розпорядженням міського голови утворюється Номінаційний комітет як колегіальний консультативний орган. Від того, як він працює та від фахового рівня його членів, залежить ефективність партисипаторного бюджетування. Послідовність проходження проектів наступна: 1) розробка проекту; 2) подання проекту Номінаційному комітету; 3) розгляд проекту Номінаційним комітетом та прийняття рішення щодо допуску або відхилення проекту; 4) голосування за проект; 5) встановлення результатів голосування та визначення переможців; 6) включення проектів-переможців в проект бюджету громади; 7) реалізація проекту з бюджету громади розпорядниками бюджетних коштів; 8) звітування розпорядників бюджетних коштів за результатами реалізації проектів.

Досвід застосування у бюджетній практиці України бюджету участі виявив низку проблем [2], які є природними для процесу становлення нового інструменту бюджетування. Перш за все, відсутні визначені на державному рівні підходи до формування бюджетів участі, що є вкрай необхідним для забезпечення їх динамічного поширення; занадто малою є та частина видатків місцевого бюджету, яка реалізується у формі бюджету участі; складання бюджетів участі в розрізі окремих громад характеризується суперечливими тенденціями щодо кількості поданих та допущених до вибору проектів;

потребує покращення якості проєктів, що вимагає проведення ретельної підготовчої роботи органами місцевого самоврядування, зокрема проведення тренінгів для авторів проєктів; у місцевих ЗМІ недостатньо висвітлюються питання складання та реалізації бюджетів участі, в т.ч. позитивні практики реалізації необхідних громаді проєктів. Зазначені проблеми потребують свого вирішення для забезпечення повноцінного функціонування бюджету участі.

Список використаних джерел

1. Положення «Про громадський бюджет Тернопільської міської територіальної громади». URL: <https://ternopilcity.gov.ua/app5/8-7-09--23-07-2021.pdf>

2. Колесников О., Калашнікова О., Баласанян В., Златіна К. Дослідження розвитку інструменту «Громадський бюджет» у містах України. Аналітичний звіт. 2020 / EGAP. 43 с.

Василь Дем'янишин

д-р екон. наук, професор

Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль, Україна

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАНИМИ ФІНАНСАМИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Розробка нових підходів до формування ефективної фінансової системи України вимагає модернізації видів, форм, методів, інструментів та важелів, які використовуються у процесі управління державними фінансами.

Серед багаточисельних елементів управління особливу увагу доцільно приділяти модернізації окремих їхніх видів. Сучасна фінансова наука і практика акцентує увагу на трьох основних видах – стратегічне, поточне та оперативне управління. Ці види мають однаково важливе значення при побудові та функціонуванні діючої системи, спрямованої на досягнення належного економічного зростання, якісного надання державних послуг та стимулювання реформ в усіх інших сферах. Однак, основну увагу усіх органів управління доцільно приділяти зміні підходів до стратегічного управління фінансами, яке здатне забезпечити макроекономічну стабільність у суспільстві, а також прискорення темпів соціально-економічного зростання. Засади таких підходів визначені Стратегією реформування системи управління державними фінансами [1] та іншими законодавчими й нормативними актами, найважливішим з яких є Бюджетний кодекс України з урахуванням його останніх змін та доповнень [2].

Стратегічні засади реформування системи управління державними фінансами охоплюють всі існуючі методи управління, зокрема, економічні,